

Світлана Ганаба

УДК: 154:34

ОБРАЗ ІНШОГО В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ

У статті розглядається образ “Іншого” не як чужий та ворожий, а як відмінний від мого “Я”, самобутній світ. Така позиція є продуктивною, оскільки допомагає віднайти виважені відповіді на виклики глобалізованого світу.

Ключові слова: глобалізований світ, “Іншість”, самобутність.

Hanaba S. The image of “the different” in context of globalized world.

The article deals with the image of “The different” not as an alien or a hostile but just a different an original word. Such a position is a productive one it helps to give sound answers to the challenges of a globalized world.

Key words: a globalized world, the different, originality.

Ганаба С. Образ другого в контексте глобализованного мира.

В статье акцентируется внимание на образе “Другого” как на уникальном по своей природе мире экзистенций. Такая позиция есть продуктивной, поскольку помогает найти оптимальные ответы на вызовы глобализованного мира.

Ключевые слова: глобализованный мир, “Другой”, самобытность.

Епоха глобалізації, яку ми спостерігаємо сьогодні, зсуває традиційні лінії розколу між “Своїм” та “Іншим”. Світові інтеграційно-об’єднувачими процесами значною мірою визначають подальшу долю людства. Сучасні інформаційно-комунікативні засоби зв’язку дозволяють долати великі відстані, а відтак, сприяють “єднанню” різноманітних життєвих укладів, світоглядних цінностей та культурних надбань людства. Світ стає близьким і почутим. Наближення “інших світів” впливає

на життєві практики, морально-світоглядні орієнтири, стереотипи сприйняття сучасної людини. Вона набуває нового досвіду, нових умінь, навичок, а відтак, розвиває здатність долати межі власного культурного середовища та “перебувати” в інших світах, які втрачають для неї обриси чужорідності та ворожості. Культурне розмаїття та культура співіснування множинного набуває виміру глобальної проблеми існування. У цій неможливості сховатися за кордонами “Свого” й розкривається особливості сприйняття “Іншого” у світі, що глобалізується.

У філософському дискурсі зв’язок між суб’єктами не тотожними, не універсальними “Я-Я”, а одиничними, автономними, рівноправними “Я-Інший” постає та розуміється як унікальний за своєю природою світ екзистенцій. Незводимість “Іншого” до універсального “Я” не означає протиставлення чи опозиції, а передбачає розуміння “Іншості” як власної самоцінності світу, що презентує інші форми мислення, світоглядно-ціннісні пріоритети та життєві практики. “Іншість” – це інший вимір світу, що перебуває у процесі трансцендентування за межі окресленого “Я”, залишаючись незбагненим до кінця, оскільки втрачиться феномен “Іншості”, відбудеться його зведення до певного модусу, усередненого “Воно”.

Певний інтерес викликають міркування Ж. Дельоза. Для розуміння трансцендентальної природи “Іншості”. “Я-Інший” філософ використав поняття “складки”. Сміслову багатоманітність терміна він окреслює як складання, згинання, розкладання, а також подвоєння, накладання, відображення. Складка трактується філософом як зовнішнє подвоєння, що здатне зберігати внутрішню автономну незводимість: “згин-між-двома”, “між-простір”, у тому сенсі, що вона представляє собою відмінності, які розрізняються” [3, 21]. Зовнішня “єдність”, завершеність “образу” складки, зберігає автономність, непроникність матеріалу, з якого вона утворена. Інтерпретуючи свої розмисли у соціальному вимірі буття, Ж. Дельоз зазначає: “Двійником у процесі дублювання ніколи не є Другий, це моя самість, яка покидає мене як подвоєння другого, а не зіштовхуючись з собою у зовнішньому, я нахожжу іншого в собі (це завжди пов’язано з демонстрацією того, що “Інший”, “Далекий”, є також “Близь-

ким” та “Подібним”). Це в точності нагадує інвагінацію тканини в ембріології чи акт подвоєння під час шиття: поворот, складка і т. п.” [2, 229-230].

Співбуття, співпереживання, співдія “Я” та “*Іншого*”, є умовою розвитку “Я”, що реалізується у сув’язі “Я” є “*Інший*” та в її зворотній іпостасі “*Інший*” є “Я”. Трансцендентальний досвід “*Іншості*” розуміється у ролі соціального дзеркала, вглядаючись у яке, “Я” отримує від нього інформацію, сприймає його переживання та почуття, проводить корекцію власної сфери. У цьому сенсі слухними є думки Ж. Бодрійяра, що розглядає власну самість як процес розвитку та постійної зміни сфери самого “Я”. “Назавжди відмовившись бути самим собою, але не ставши при цьому остаточно чужим самому собі, опинившись поза межами вписаного в образ *Іншого*, у цю дивну форму, що прийшла зовні, у цей таємничий образ, що здійснює керівництво подієвими процесами і незвичними екзистенціями. *Інший* – це те, що дозволяє мені не повторюватися до безкінечності” [1, 257].

Взаємодія самоцінних і вартісних екзистенцій “*Іншостей*” не позбавлена боротьби, вона відбувається не за законами “тотожності”, а радше всупереч їм. У житті людина керується не лише внутрішніми законами своєї особистості, оскільки повсякчас приречена “наштовхуватися” і витримувати натиск чужої реальності. Ця інша реальність виштовхує її із звичної для неї життєвої колії та спонукає до творення нових, інших орієнтирів буття.

Проте така боротьба ґрунтується на любові. Власне любов постає основою, стрижнем діалогових відносин та здатна творити особливу довіру людей один до одного. Така довіра позбавлена стереотипів і штампів раціональності та передбачає глибокі особистісні стосунки, що ґрунтуються на щирості, відкритості, взаємності.

“Виклик” культурної різноманітності постає підґрунтям для подальших соціальних процесів, зумовлює переорієнтацію узвичаєних культурних інституцій суспільного життя на визнання можливості різних культур повноправно розвиватися у межах конкретної суспільної спільноти. У мультикультурному діалозі та взаємодії стають видимими та ціннісними особливості кожної окремої культури.

Культурна взаємодія різних типів культур, на переконання К. Кантора, полягає у тому, що запозичуючи будь-які цінності “чужої культури”, культура неодмінно перетворює “чуже” на “своє”, не втрачаючи своє первинної своєрідності” [4, 23]. Явище, коли культура безупинно, у взаємодії з іншими, витворює “власний світ”, “шукає ідентичності до останнього подиху”, В. Табачковський кваліфікує поняттям “танок культур” [5, 11]. Втрачаючи змогу продукувати нові можливості та перспективи осмислення людського буття, культурно-історичні світи та практики минулого гинуть, оскільки втрачають сенс та продуктивність в осмисленні проблем сьогодення та проектування майбутнього.

Виважене і водночас поважне ставлення до “*Іншого*”, до його світоглядно-ціннісних позицій та поглядів, сприйняття, внутрішня зацікавленість та розуміння значимості іншої присутності, з її незвичними думками, переконаннями, поведінкою передбачає позбавлення у суспільстві проявів ворожості, нетерпимості, неприпустимості домінування та пригнічення моїм “Я” світу “*Іншого*” буття.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бодрийяр Ж. Призрачність зла; [пер. с фр. Л. Любарской, Е. Марковской]. – М. : Добросвет, 2000. – 258 с.
2. Делез Ж. Складка. Лейбниц и барокко ; [пер. с фр. Б. М. Скуратова]. – М. : Логос, 1998. – 264 с.
3. Делез Ж. М. Фуко ; [пер. с фр. Е. В. Семина]. – М. : Изд-во гуманитар. Лит., 1998. – 172 с.
4. Кантор К. М. Четвертый виток истории / К. М. Кантор // Вопр. философии. – 1996. – № 1-2. – С. 19-42.
5. Табачковський В. Гуманізм та проблема діалогу культур / В. Табачковський // Філософська думка. – 2001. – № 1. – С. 6-25.